

دانشگاه علامه طباطبائی

دانشکده علوم اجتماعی

عنوان:

بررسی مشارکت اجتماعی به مثابه سازوکاری

برای رسیدن به رفاه اجتماعی

پایان نامه کارشناسی ارشد برنامه ریزی رفاه اجتماعی

استاد راهنما:

دکتر پرویز پیران

استاد مشاور:

دکتر هادی خانیکی

استاد داور:

دکتر عزت الله سام آرام

دانشجو:

سید مصطفی فیض اردکانی

سال ۱۳۹۱

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

عنوان:

بررسی مشارکت اجتماعی به مثابه سازوکاری

برای رسیدن به رفاه اجتماعی

پایان نامه کارشناسی ارشد برنامه ریزی رفاه اجتماعی

استاد راهنما:

دکتر پرویز پیران

استاد مشاور:

دکتر هادی خانیکی

استاد داور:

دکتر عزت الله سام آرام

دانشجو:

سید مصطفی فیض اردکانی

سال ۱۳۹۱

چکیده

مطالعه حاضر با هدف بررسی رابطه مشارکت اجتماعی و رفاه اجتماعی انجام شده است و اهداف اختصاصی آن بررسی میزان مشارکت اجتماعی و رفاه اجتماعی و رابطه این دو و بررسی رابطه نوع و میزان مشارکت اجتماعی با میزان رفاه اجتماعی است. این مطالعه به روش پیمایش و با تکنیک پرسشنامه‌ای انجام گرفته است.

جامعه آماری پژوهش حاضر را شهروندان ۱۸ سال به بالای منطقه یک شهرداری کرج تشکیل می‌دادند که با روش نمونه‌گیری چند مرحله‌ای ۲۰۰ نفر از آنها به عنوان نمونه آماری انتخاب شدند. اطلاعات مورد نیاز با استفاده از پرسشنامه محقق ساخته اخذ شده است. پرسشنامه‌ها کدگذاری شدند؛ و با استفاده از نرم‌افزار SPSS و آمار توصیفی در قالب جداول توزیع فراوانی و تقاطعی، آزمون خی دو، ضریب همبستگی پیرسون و رگرسیون چند متغیری داده‌ها تحلیل شدند.

در این پژوهش با مقایسه میزان مشارکت اجتماعی در مجموع و رفاه اجتماعی رابطه مستقیمی بین این دو یافت شد؛ و ضریب همبستگی پیرسون نیز همبستگی بین میزان مشارکت غیرنهادی، مشارکت ذهنی غیرنهادی و میزان مشارکت ذهنی نهادی را با میزان رفاه اجتماعی تأیید می‌کند. نتایج پژوهش حاکی از معنادار بودن رابطه بین مشارکت اجتماعی و ابعاد آن با رفاه اجتماعی است و نشان می‌دهد مشارکت غیرنهادی نیز در افزایش رفاه اجتماعی اثر بسیار است.

کلمات کلیدی: مشارکت اجتماعی، رفاه اجتماعی، سرمایه‌داری، توسعه، شهروندی

تقدیر و تشکر

با سپاس بی‌کران از استاد راهنمای گرانمایه جناب آقای دکتر پرویز پیران که با دغدغه فراوان و شرافت انسانی بی‌دریغ یاریگرم بودند و همواره مفتخر به شاگردی ایشان می‌باشم.

و تشکر از لطف و دقت استاد مشاور فرهیخته جناب آقای دکتر هادی خانیکی که انجام این کار بی‌همراهی ایشان به سرانجام نمی‌رسید.

و قدردانی از اساتید محترم گروه پژوهشی رفاه اجتماعی دانشگاه بهزیستی و توانبخشی تهران به ویژه جناب آقای دکتر میرطاهر موسوی که مشوق و همراهم بودند.

و سپاسگزاری از دوستان و همکاران عزیزم که همراهی ایشان موجب دلگرمی و اطمینان خاطر بود.

فهرست مطالب

عنوان

صفحه

فصل اول

۱ مقدمه
۲ بیان مسئله
۴ ضرورت تحقیق
۵ اهداف تحقیق
۶ سؤالات تحقیق
۶ فرضیات تحقیق
۶ فرضیه اصلی
۶ فرضیه فرعی

فصل دوم

۸ مشارکت
۸ تعاریف و مفاهیم مشارکت
۱۰ سنخ‌شناسی مشارکت
۱۱ مشارکت اجتماعی
۱۲ مشارکت اجتماعی نهادی و غیرنهادی
۱۲ نظریه‌های مشارکت
۱۹ تاریخچه مشارکت اجتماعی
۲۱ رفاه اجتماعی
۲۲ تاریخچه رفاه اجتماعی
۲۲ تعاریف و مفاهیم رفاه اجتماعی
۲۵ نظریه ساختار رفاه اجتماعی
۲۵ مدل‌های رفاه اجتماعی
۲۶ نظریه‌پردازان رفاه اجتماعی
۲۹ مکاتب و رویکردهای مرتبط با رفاه اجتماعی
۳۲ شاخص‌های رفاه اجتماعی
۳۶ نتیجه‌گیری از مبحث رفاه اجتماعی

۳۷ مشارکت اجتماعی و رفاه اجتماعی
۳۹ شهروندی و رفاه
۴۶ متون داخلی
۴۶ مدل نظری تحقیق
	فصل سوم
۵۰ مقدمه
۵۰ روش جمع‌آوری اطلاعات
۵۰ تکنیک جمع‌آوری اطلاعات
۵۰ جامعه آماری
۵۱ روش نمونه‌گیری
۵۱ حجم نمونه
۵۲ واحد تحلیل
۵۲ ابزار پژوهش
۵۲ روایی و پایایی پرسشها و شاخصها
۵۳ تعریف مفاهیم (تعریف نظری و عملیاتی متغیرها)
	فصل چهارم
۵۶ توصیف داده‌ها
۱۵۰ تبیین داده‌ها (آزمون فرض)
	فصل پنجم
۱۸۱ بحث و نتیجه‌گیری
۱۸۲ ویژگیهای جمعیت‌شناختی افراد مورد بررسی (نمونه‌های آماری)
۱۸۳ آزمون فرضیات
۱۸۴ محدودیت‌های پژوهش
۱۸۴ پیشنهادهای مبتنی بر یافته‌های پژوهش
۱۸۵ فهرست منابع
	پیوست
۱۷۹ پرسشنامه

فهرست جداول

۱۸	جدول ۱. شاخص های مشارکت چنن
۲۹	جدول ۲. مکاتب فکری سیاسی مرتبط با رفاه اجتماعی (کامرانی زاده ۱۳۸۷ به نقل از افتخاری و توکلی؛ ۱۳۸۲)
۳۰	جدول ۳. مکاتب فکری اجتماعی مرتبط با رفاه اجتماعی (کامرانی زاده ۱۳۸۷ به نقل از افتخاری و توکلی؛ ۱۳۸۲)
۳۱	جدول ۴. مکاتب فکری محیطی مرتبط با رفاه اجتماعی (کامرانی زاده ۱۳۸۷ به نقل از افتخاری و توکلی؛ ۱۳۸۲)
۳۲	جدول ۵. مکاتب اقتصادی مرتبط با رفاه اجتماعی (کامرانی زاده ۱۳۸۷ به نقل از افتخاری و توکلی؛ ۱۳۸۲)
۵۶	جدول شماره ۶. توزیع فراوانی افراد مورد بررسی بر حسب جنس
۵۷	جدول شماره ۷. توزیع فراوانی افراد مورد بررسی بر حسب سن
۵۸	جدول شماره ۸. توزیع فراوانی افراد مورد بررسی بر حسب میزان تحصیلات
۵۹	جدول شماره ۹. توزیع فراوانی افراد مورد بررسی بر حسب نوع منزل مسکونی
۶۰	جدول شماره ۱۰. توزیع فراوانی افراد مورد بررسی بر حسب نوع شغل
۶۱	جدول شماره ۱۱. توزیع فراوانی افراد مورد بررسی بر حسب وضع تأهل
۶۲	جدول شماره ۱۲. توزیع فراوانی افراد مورد بررسی بر حسب وضع مالکیت منزل مسکونی
۶۳	جدول شماره ۱۳. توزیع فراوانی افراد مورد بررسی بر حسب میزان هزینه ماهیانه خانوار
۶۴	جدول شماره ۱۴. توزیع فراوانی افراد مورد بررسی بر حسب میزان درآمد ماهیانه خانوار
۶۵	جدول شماره ۱۵. توزیع فراوانی افراد مورد بررسی بر حسب تعداد افراد خانوار
۶۶	جدول شماره ۱۶. توزیع فراوانی افراد مورد بررسی بر حسب طبقه اجتماعی
۶۷	جدول شماره ۱۷. توزیع فراوانی افراد مورد بررسی بر حسب میزان مشارکت آنها در حل مشکلات دیگران
۶۸	جدول شماره ۱۸. توزیع فراوانی افراد مورد بررسی بر حسب میزان مشارکت در امور عام‌المنفعه
۶۹	جدول شماره ۱۹. توزیع فراوانی افراد مورد بررسی بر حسب میزان مشارکت در حل مسائل و مشکلات محله و شهر
۷۰	جدول شماره ۲۰. توزیع فراوانی افراد مورد بررسی بر حسب نحوه تعامل با شوراهای شهر و محله
۷۱	جدول شماره ۲۱. توزیع فراوانی افراد مورد بررسی بر حسب نحوه تعامل با انجمن اولیا و مربیان
۷۲	جدول شماره ۲۲. توزیع فراوانی افراد مورد بررسی بر حسب نحوه تعامل با اصناف
۷۳	جدول شماره ۲۳. توزیع فراوانی افراد مورد بررسی بر حسب نحوه تعامل با احزاب سیاسی
۷۴	جدول شماره ۲۴. توزیع فراوانی افراد مورد بررسی بر حسب نحوه تعامل با گروههای علمی
۷۵	جدول شماره ۲۵. توزیع فراوانی افراد مورد بررسی بر حسب نحوه تعامل با گروههای هنری
۷۶	جدول شماره ۲۶. توزیع فراوانی افراد مورد بررسی بر حسب نحوه تعامل با هیأت‌های مذهبی

- جدول شماره ۲۷. توزیع فراوانی افراد مورد بررسی بر حسب نحوه تعامل با مؤسسات خیریه ۷۷
- جدول شماره ۲۸. توزیع فراوانی افراد مورد بررسی بر حسب نوع تعامل با شوراهای شهر و محله ۷۸
- جدول شماره ۲۹. توزیع فراوانی افراد مورد بررسی بر حسب نحوه تعامل با هیأت‌های مذهبی ۷۹
- جدول شماره ۳۰. توزیع فراوانی افراد مورد بررسی بر حسب نوع تعامل با اصناف ۸۰
- جدول شماره ۳۱. توزیع فراوانی افراد مورد بررسی بر حسب نوع تعامل با احزاب سیاسی ۸۱
- جدول شماره ۳۲. توزیع فراوانی افراد مورد بررسی بر حسب نوع تعامل با گروه‌های علمی ۸۲
- جدول شماره ۳۳. توزیع فراوانی افراد مورد بررسی بر حسب نوع تعامل با گروه‌های هنری ۸۳
- جدول شماره ۳۴. توزیع فراوانی افراد مورد بررسی بر حسب نوع تعامل با هیأت‌های مذهبی ۸۴
- جدول شماره ۳۵. توزیع فراوانی افراد مورد بررسی بر حسب نوع تعامل با مؤسسات خیریه ۸۵
- جدول شماره ۳۶. توزیع فراوانی افراد مورد بررسی بر حسب شرکت‌کردن یا شرکت‌نکردن در آخرین انتخابات ریاست‌جمهوری ۸۶
- جدول شماره ۳۷. توزیع فراوانی افراد مورد بررسی بر حسب شرکت‌کردن یا شرکت‌نکردن در آخرین انتخابات مجلس شورای اسلامی ۸۷
- جدول شماره ۳۸. توزیع فراوانی افراد مورد بررسی بر حسب شرکت‌کردن یا شرکت‌نکردن در آخرین انتخابات شورای شهر ۸۸
- جدول شماره ۳۹. توزیع فراوانی افراد مورد بررسی بر حسب شرکت‌کردن یا شرکت‌نکردن در آخرین انتخابات مجلس خبرگان ۸۹
- جدول شماره ۴۰. توزیع فراوانی افراد مورد بررسی بر حسب میزان آمادگی افراد مورد بررسی برای کمک به اعضای خانواده ۹۰
- جدول شماره ۴۱. توزیع فراوانی افراد مورد بررسی بر حسب میزان آمادگی برای کمک به فامیل ۹۱
- جدول شماره ۴۲. توزیع فراوانی افراد مورد بررسی بر حسب میزان آمادگی برای کمک به دوستان ۹۲
- جدول شماره ۴۳. توزیع فراوانی افراد مورد بررسی بر حسب میزان آمادگی برای کمک به دوستان ۹۳
- جدول شماره ۴۴. توزیع فراوانی افراد مورد بررسی بر حسب میزان آمادگی برای کمک به همکاران ۹۴
- جدول شماره ۴۵. توزیع فراوانی افراد مورد بررسی بر حسب میزان آمادگی برای کمک به اهالی محله ۹۵
- جدول شماره ۴۶. توزیع فراوانی افراد مورد بررسی بر حسب میزان آمادگی برای کمک به افراد هم قوم ۹۶
- جدول شماره ۴۷. توزیع فراوانی افراد مورد بررسی بر حسب میزان آمادگی برای کمک به افراد هم مذهب ۹۷
- جدول شماره ۴۸. توزیع فراوانی افراد مورد بررسی بر حسب میزان آمادگی برای کمک به دوستان ۹۸
- جدول شماره ۴۹. توزیع فراوانی افراد مورد بررسی بر حسب میزان تمایل به کمک به شوراهای شهر و محله ۹۹
- جدول شماره ۵۰. توزیع فراوانی افراد مورد بررسی بر حسب میزان تمایل به کمک به انجمن اولیا و مربیان ۱۰۰
- جدول شماره ۵۱. توزیع فراوانی افراد مورد بررسی بر حسب میزان تمایل به کمک به اصناف ۱۰۱
- جدول شماره ۵۲. توزیع فراوانی افراد مورد بررسی بر حسب میزان تمایل به کمک به احزاب سیاسی ۱۰۲
- جدول شماره ۵۳. توزیع فراوانی افراد مورد بررسی بر حسب میزان تمایل به کمک به گروه‌های علمی ۱۰۳
- جدول شماره ۵۴. توزیع فراوانی افراد مورد بررسی بر حسب میزان تمایل به کمک به گروه‌های هنری ۱۰۴

- جدول شماره ۵۵. توزیع فراوانی افراد مورد بررسی بر حسب میزان تمایل به کمک به هیأت‌های مذهبی ۱۰۵
- جدول شماره ۵۶. توزیع فراوانی افراد مورد بررسی بر حسب میزان تمایل به کمک به مؤسسات خیریه ۱۰۶
- جدول شماره ۵۷. توزیع فراوانی افراد مورد بررسی بر حسب میزان موافقت با گویه "این روزها نمی‌توان روی کمک دیگران حساب کرد" ۱۰۷
- جدول شماره ۵۸. توزیع فراوانی افراد مورد بررسی بر حسب میزان موافقت با گویه "تصمیمات جمعی بهتر از تصمیمات فردی است" ۱۰۸
- جدول شماره ۵۹. توزیع فراوانی افراد مورد بررسی بر حسب میزان موافقت با گویه "هرکسی باید گلیم خودش را از آب بیرون بکشد" ۱۰۹
- جدول شماره ۶۰. توزیع فراوانی افراد مورد بررسی بر حسب میزان موافقت با گویه "به جای مشارکت می‌توان کارهای مفیدتری انجام داد" ۱۱۰
- جدول شماره ۶۱. توزیع فراوانی افراد مورد بررسی بر حسب میزان موافقت با گویه "مشورت با دیگران فایده‌ای ندارد" ۱۱۱
- جدول شماره ۶۲. توزیع فراوانی افراد مورد بررسی بر حسب میزان موافقت با گویه "من به تواناییهای خود اعتماد دارم" ۱۱۲
- جدول شماره ۶۳. توزیع فراوانی افراد مورد بررسی بر حسب میزان موافقت با گویه "وقت را باید صرف امور فردی کرد" ۱۱۳
- جدول شماره ۶۴. توزیع فراوانی افراد مورد بررسی بر حسب منزلت اجتماعی ۱۱۴
- جدول شماره ۶۵. توزیع فراوانی افراد مورد بررسی بر حسب هزینه خوراک سالیانه ۱۱۵
- جدول شماره ۶۶. توزیع فراوانی افراد مورد بررسی بر حسب هزینه پوشاک سالیانه ۱۱۶
- جدول شماره ۶۷. توزیع فراوانی افراد مورد بررسی بر حسب هزینه سالیانه مسکن ۱۱۷
- جدول شماره ۶۸. توزیع فراوانی افراد مورد بررسی بر حسب هزینه خوراک سالیانه ۱۱۸
- جدول شماره ۶۹. توزیع فراوانی افراد مورد بررسی بر حسب هزینه سالیانه بهداشت و درمان ۱۱۹
- جدول شماره ۷۰. توزیع فراوانی افراد مورد بررسی بر حسب هزینه سالیانه لوازم منزل ۱۲۰
- جدول شماره ۷۱. توزیع فراوانی افراد مورد بررسی بر حسب هزینه وامها و بدهیهای سالیانه ۱۲۱
- جدول شماره ۷۲. توزیع فراوانی افراد مورد بررسی بر حسب هزینه سالیانه آب، برق، گاز و تلفن ۱۲۲
- جدول شماره ۷۳. توزیع فراوانی افراد مورد بررسی بر حسب هزینه مسافرت سالیانه ۱۲۳
- جدول شماره ۷۴. توزیع فراوانی افراد مورد بررسی بر حسب میزان دسترسی به خدمات پزشکی در محله خود ۱۲۴
- جدول شماره ۷۵. توزیع فراوانی افراد مورد بررسی بر حسب میزان دسترسی به پارک در محله خود ۱۲۵
- جدول شماره ۷۶. توزیع فراوانی افراد مورد بررسی بر حسب میزان دسترسی به خدمات پزشکی در محله خود ۱۲۶
- جدول شماره ۷۷. توزیع فراوانی افراد مورد بررسی بر حسب میزان دسترسی به کتابخانه عمومی در محله خود ۱۲۷
- جدول شماره ۷۸. توزیع فراوانی افراد مورد بررسی بر حسب میزان دسترسی به مجتمعهای آموزشی در محله خود ۱۲۸
- جدول شماره ۷۹. توزیع فراوانی افراد مورد بررسی بر حسب میزان دسترسی به ادارات خدمات عمومی در محله خود ۱۲۹

- جدول شماره ۸۰. توزیع فراوانی افراد مورد بررسی بر حسب نظر درباره تغییر (یا عدم تغییر) امکانات محله در سه سال اخیر ... ۱۳۰
- جدول شماره ۸۱. توزیع فراوانی افراد مورد بررسی بر حسب میزان رضایت از زندگی ۱۳۱
- جدول شماره ۸۲. توزیع فراوانی افراد مورد بررسی بر حسب میزان اوقات فراغت هفتگی ۱۳۲
- جدول شماره ۸۳. توزیع فراوانی افراد مورد بررسی بر حسب میزان مواجهه با مشکل در گذران اوقات خود ۱۳۳
- جدول شماره ۸۴. توزیع فراوانی افراد مورد بررسی بر حسب میزان دسترسی به خدمات پزشکی در محله آنها ۱۳۴
- جدول شماره ۸۵. توزیع فراوانی افراد مورد بررسی بر حسب میزان خطرات اجتماعی در محله آنها ۱۳۵
- جدول شماره ۸۶. توزیع فراوانی افراد مورد بررسی بر حسب میزان خطرات اجتماعی در محله آنها ۱۳۶
- جدول شماره ۸۷. توزیع فراوانی افراد مورد بررسی بر حسب میزان امنیت مردم در محله آنها ۱۳۷
- جدول شماره ۸۸. توزیع فراوانی افراد مورد بررسی بر حسب میزان مناسب بودن محله زندگی آنها ۱۳۸
- جدول شماره ۸۹. شاخص میزان شرکت افراد مورد بررسی در امور خیریه ۱۳۹
- جدول شماره ۹۰. شاخص میزان شرکت افراد مورد بررسی در انتخابات ۱۴۰
- جدول شماره ۹۱. شاخص میزان تمایل ذهنی افراد مورد بررسی برای کمک به افراد خاص ۱۴۱
- جدول شماره ۹۲. شاخص میزان تمایل ذهنی افراد مورد بررسی برای کمک به گروههای خاص ۱۴۲
- جدول شماره ۹۳. شاخص میزان تمایل ذهنی افراد مورد بررسی به مشارکت اجتماعی ۱۴۳
- جدول شماره ۹۴. شاخص هزینه‌های سالیانه افراد مورد بررسی ۱۴۴
- جدول شماره ۹۵. شاخص میزان دسترسی افراد مورد بررسی به امکانات عمومی در محله ۱۴۵
- جدول شماره ۹۶. شاخص میزان مناسب بودن محله افراد مورد بررسی برای زندگی ۱۴۶
- جدول شماره ۹۷. رابطه میزان مشارکت غیرنهادی افراد مورد بررسی با میزان دسترسی آنها به خدمات ۱۴۷
- جدول شماره ۹۸. رابطه میزان مشارکت ذهنی نهادی افراد مورد بررسی با میزان دسترسی آنها به خدمات ۱۴۸
- جدول شماره ۹۹. رابطه میزان مشارکت غیرنهادی افراد مورد بررسی با میزان امکانات رفاهی آنها ۱۴۹
- جدول شماره ۱۰۰. رابطه میزان مشارکت غیرنهادی افراد مورد بررسی با تغییر امکانات در سه سال اخیر ۱۵۰
- جدول شماره ۱۰۱. رابطه میزان مشارکت ذهنی غیرنهادی افراد مورد بررسی با تغییر امکانات در سه سال اخیر ۱۵۱
- جدول شماره ۱۰۲. رابطه میزان مشارکت ذهنی نهادی افراد مورد بررسی با تغییر امکانات در سه سال اخیر ۱۵۲
- جدول شماره ۱۰۳. رابطه میزان مشارکت غیرنهادی افراد مورد بررسی با میزان اوقات فراغت ۱۵۳
- جدول شماره ۱۰۴. رابطه میزان مشارکت ذهنی غیرنهادی افراد مورد بررسی با میزان اوقات فراغت آنها ۱۵۴
- جدول شماره ۱۰۵. رابطه میزان مشارکت ذهنی نهادی افراد مورد بررسی با میزان اوقات فراغت آنها ۱۵۵
- جدول شماره ۱۰۶. رابطه میزان مشارکت سیاسی افراد مورد بررسی با میزان مشکلات آنها در گذران اوقات فراغت ۱۵۶
- جدول شماره ۱۰۷. رابطه میزان مشارکت ذهنی غیرنهادی افراد مورد بررسی با میزان مشکلات آنها در گذران اوقات فراغت ۱۵۷
- جدول شماره ۱۰۸. رابطه میزان مشارکت ذهنی نهادی افراد مورد بررسی با میزان مشکلات آنها در گذران اوقات فراغت ۱۵۸

- ۱۵۹ جدول شماره ۱۰۹. رابطه میزان مشارکت سیاسی افراد مورد بررسی با میزان مناسب بودن محله زندگی آنها
- ۱۶۰ جدول شماره ۱۱۰. رابطه میزان مشارکت ذهنی غیرنهادی افراد مورد بررسی با میزان مناسب بودن محله زندگی آنها
- ۱۶۱ جدول شماره ۱۱۱. رابطه میزان مشارکت ذهنی نهادی افراد مورد بررسی با میزان رفاه اجتماعی آنها
- ۱۶۲ جدول شماره ۱۱۲. رابطه میزان مشارکت ذهنی غیرنهادی افراد مورد بررسی با میزان رفاه اجتماعی آنها
- ۱۶۳ جدول شماره ۱۱۳. رابطه میزان مشارکت غیرنهادی افراد مورد بررسی با میزان رفاه اجتماعی آنها
- ۱۶۴ جدول شماره ۱۱۴. رابطه میزان مشارکت ذهنی نهادی افراد مورد بررسی با میزان رفاه اجتماعی آنها
- ۱۶۵ جدول شماره ۱۱۵. همبستگی پیرسون رابطه متغیر وابسته (میزان رفاه اجتماعی) با متغیرهای مستقل (میزان مشارکت غیرنهادی، میزان مشارکت ذهنی غیرنهادی و میزان مشارکت ذهنی نهادی)
- ۱۶۶ جدول شماره ۱۱۶. خلاصه مدل رگرسیونی متغیر وابسته (میزان رفاه اجتماعی) با متغیرهای مستقل

فهرست نمودار

صفحه

عنوان

۵۶ نمودار شماره ۱
۵۷ نمودار شماره ۲
۵۸ نمودار شماره ۳
۵۹ نمودار شماره ۴
۶۰ نمودار شماره ۵
۶۱ نمودار شماره ۶
۶۲ نمودار شماره ۷
۶۳ نمودار شماره ۸
۶۴ نمودار شماره ۹
۶۵ نمودار شماره ۱۰
۶۶ نمودار شماره ۱۱
۶۷ نمودار شماره ۱۲
۶۸ نمودار شماره ۱۳
۶۹ نمودار شماره ۱۴
۷۰ نمودار شماره ۱۵
۷۱ نمودار شماره ۱۶
۷۲ نمودار شماره ۱۷
۷۳ نمودار شماره ۱۸
۷۴ نمودار شماره ۱۹
۷۵ نمودار شماره ۲۰
۷۶ نمودار شماره ۲۱
۷۷ نمودار شماره ۲۲
۷۸ نمودار شماره ۲۳
۷۹ نمودار شماره ۲۴
۸۰ نمودار شماره ۲۵
۸۱ نمودار شماره ۲۶

۸۲	نمودار شماره ۲۷
۸۳	نمودار شماره ۲۸
۸۴	نمودار شماره ۲۹
۸۵	نمودار شماره ۳۰
۸۶	نمودار شماره ۳۱
۸۷	نمودار شماره ۳۲
۸۸	نمودار شماره ۳۳
۸۹	نمودار شماره ۳۴
۹۰	نمودار شماره ۳۵
۹۱	نمودار شماره ۳۶
۹۲	نمودار شماره ۳۷
۹۳	نمودار شماره ۳۸
۹۴	نمودار شماره ۳۹
۹۵	نمودار شماره ۴۰
۹۶	نمودار شماره ۴۱
۹۷	نمودار شماره ۴۲
۹۸	نمودار شماره ۴۳
۹۹	نمودار شماره ۴۴
۱۰۰	نمودار شماره ۴۵
۱۰۱	نمودار شماره ۴۶
۱۰۲	نمودار شماره ۴۷
۱۰۳	نمودار شماره ۴۸
۱۰۴	نمودار شماره ۴۹
۱۰۵	نمودار شماره ۵۰
۱۰۶	نمودار شماره ۵۱
۱۰۷	نمودار شماره ۵۲
۱۰۸	نمودار شماره ۵۳
۱۰۹	نمودار شماره ۵۴
۱۱۰	نمودار شماره ۵۵

۱۱۱	نمودار شماره ۵۶
۱۱۲	نمودار شماره ۵۷
۱۱۳	نمودار شماره ۵۸
۱۱۴	نمودار شماره ۵۹
۱۱۵	نمودار شماره ۶۰
۱۱۶	نمودار شماره ۶۱
۱۱۷	نمودار شماره ۶۲
۱۱۸	نمودار شماره ۶۳
۱۱۹	نمودار شماره ۶۴
۱۲۰	نمودار شماره ۶۵
۱۲۱	نمودار شماره ۶۶
۱۲۲	نمودار شماره ۶۷
۱۲۳	نمودار شماره ۶۸
۱۲۴	نمودار شماره ۶۹
۱۲۵	نمودار شماره ۷۰
۱۲۶	نمودار شماره ۷۱
۱۲۷	نمودار شماره ۷۲
۱۲۸	نمودار شماره ۷۳
۱۲۹	نمودار شماره ۷۴
۱۳۰	نمودار شماره ۷۵
۱۳۱	نمودار شماره ۷۶
۱۳۲	نمودار شماره ۷۷
۱۳۳	نمودار شماره ۷۸
۱۳۴	نمودار شماره ۷۹
۱۳۵	نمودار شماره ۸۰
۱۳۶	نمودار شماره ۸۱
۱۳۷	نمودار شماره ۸۲
۱۳۸	نمودار شماره ۸۳
۱۳۹	نمودار شماره ۸۴

۱۴۰	نمودار شماره ۸۵
۱۴۱	نمودار شماره ۸۶
۱۴۲	نمودار شماره ۸۷
۱۴۳	نمودار شماره ۸۸
۱۴۴	نمودار شماره ۸۹
۱۴۵	نمودار شماره ۹۰
۱۴۶	نمودار شماره ۹۱

فهرست اشکال

صفحه	عنوان
۱۵	شکل ۱. نمودار خلاصه مدل لرنر.....
۴۴	شکل ۲. نردبان مشارکت ارنشتاین.....

فصل ۱

۱.۱. مقدمه

مفاهیمی همچون مشارکت اجتماعی و جامعه و اقتصاد رفاه را می‌بایست در پرتو تحولات پایان قرن ۲۰ و پدیده جهانی شدن و ارتباط آن با نظام سرمایه‌داری بررسی کرد. باید گفت در پایان قرن ۱۹ سرمایه و کار مقابل هم قرار گرفت و پرسش‌هایی اساسی در زمینه تولید و روابط آن طبقات اجتماعی، حقوق اجتماعی، شهروندی و حقوق ناشی از آن، مشارکت اجتماعی در حیطه‌های مختلف زندگی جمعی مطرح شده بود. مشکلات پیش‌روی نظام سرمایه‌داری که مبتنی بر منطق درونی آن یعنی انباشت دائم‌التزاید برای سرمایه‌گذاری مجدد بود. جهانی‌سازی را ضروری نمود و سرمایه‌داری پس از حل دو مشکل فنی و سیاسی در این مسیر وارد مرحله جدیدی شد. نیاز نظام سرمایه‌داری به کار کارگران از یکسو و ضرورت ارتقا سطح زندگی آحاد مردم غرب به عنوان پاسخی به بحران مازاد تولید سبب شکل‌گیری الگوی اجتماعی - دموکراتیک شد. نیاز اقتصاد آزاد و بحران‌های سرمایه‌داری، دولت‌های رفاهی را برای حل این مشکلات ظهور نمودند. از سوی دیگر کاهش نظام یارانه‌ای الزام دیگر اقتصاد آزاد بوده است که جامعه و دولت رفاهی را به پایان خود نزدیک ساخته است. نظام رفاه اجتماعی می‌بایست از نقش خیریه‌ای خود دور شود و با ظرفیت‌سازی توانمندسازی مقتدرسازی و مشارکت همه جانبه واقعی ارتباط وثیق و عمیق پیدا کند. بی‌تردید با نفوذ سرمایه‌داری با اشکال جدید در جوامع جهان سوم و نیز قدرتمندی دولتهای در غیاب مردم صاحب حق مافیایی شکل خواهد گرفت که در تضاد با منافع مردم عمل خواهد نمود. این ضعف تنها با مشارکت فعال و آگاهانه مردم در عرصه‌های مدنی درمان خواهد شد و توجه به مباحثی همچون شهروندی و مشارکت اجتماعی نیز حائز اهمیت است.

۲.۱. بیان مسئله

مشارکت اجتماعی عامل تقویت همبستگی در شبکه‌های اجتماعی است. در هر جامعه ای با توجه به ویژگیهای زمانی و مکانی از ویژگیهای خاصی برخوردار است. مشارکت در واقع یک راه ایجاد تحرک است که افراد را در راستای پیشرفت سهم می‌نماید. یک سیستم اجتماعی برای نیل به اهداف کلان و تحقق برنامه هایشان احتیاج دارد به مجموعه ای از اقدامات دست‌زند که مهم‌ترین آنها پرداختن به اصل مشارکت است. مفهوم مشارکت به عنوان مؤلفه کلیه رویکردهای جدید توسعه در دو شکل غایتی و ابزاری مورد توجه بوده است. می‌توان انتظار داشت بسیاری از امورات که اکنون دولت متصدی انجام آن است در قالب فعالیتهای اجتماعی توسط خود مردم اداره شده و در عمل هم حجم دولت کاهش یابد. با سهم ساختن مردم در امور اجتماعی، اقتصادی، فرهنگی، سیاسی و ... در واقع کمک به وفاق اجتماعی و تطبیق مردم و دلبستگی به نظام و کشور است. مشارکت اجتماعی به آن دسته از فعالیتهای ارادی دلالت دارد که از طریق آن اعضا یک جامعه در امور محله، شهر و روستا به طور مستقیم یا غیرمستقیم در شکل دادن به حیات اجتماعی مشارکت دارند. (محسنی. تبریزی؛ ۱۳۷۵-۱)

مشارکت به عنوان ابزار وسیله‌ای برای تحقق هدف دیگری است که این هدف معمولاً به مفهوم عام است. به عبارت دیگر مشارکت مردم به عنوان گروه‌های ذینفع باعث بهتر اجرا شدن طرحهای عمرانی و توسعه ای و پیشرفت بهتر کارها خواهد شد.

از سویی اصلی‌ترین و اساسی‌ترین مشخصه توسعه، رفاه اجتماعی اقشار مختلف جامعه به ویژه گروههای ضعیف و آسیب پذیر است. (زاهدی اصل؛ ۱۳۸۱: ۲۷)

مفهوم رفاه اجتماعی در چشم اندازهای مختلف، گاه در حد تأمین حداقل مورد نیاز یک فرد تقلیل یافته و گاه شرایط و زمینه های اجتماعی را مورد تأکید قرار داده است.

آنچه مسلم است در تعریف جامع این مفهوم، سه نکته ضروری وجود دارد که باید به آن توجه نمود اول: کنترل یا حل مشکل اجتماعی دوم: ایجاد فرصت‌های برابر سوم: تأمین نیازها (شیانی؛ ۱۳۸۴: ۱۴)

در زندگی روزمره، مفهوم رفاه به اقدامات اندیشیده، برنامه‌ریزی شده و ساخت‌مندی اشاره دارد که جوامع انسانی برای کنترل فقر و آسیب های جامعه ای به کار می‌برند. (پیران؛ ۱۳۸۴: ۷)

از قالبهای مطرح در جهت دستیابی به توسعه، مشارکتهای مردمی است و براین اساس دیدگاههای جدید توسعه بر اهمیت نقش مردم در فرایند توسعه به عنوان عناصر فعال و خلاق تأکید شده است، در این دیدگاه مردم به عنوان شهروندانی آگاه، مسئول، فعال و صاحب حق و حقوقی در عرصه‌های